

DELAVEC

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokraj. odbor GDSJ.)

Izhaja vsako soboto.

Uredništvo in uprava:

Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6/II.
Stane posamezna št. 50 p, mesečno 2 Din,
celoletno 24 Din. — Za člane izvod po 40 p.

Oglasi: prostor 1×55 mm 1 Din.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani,
ter opremljeni s štamp. dotične organizacije.Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so
poštne proste.

K položaju.

Vlada pobija draginjo. — Kako čudno se to sliši. Tista vlada, ki je glavni vzrok tega neznoznega stanja. Čuti naenkrat potrebo pobijati draginjo!!

V tej razpravi ne bomo raziskavali, če so sredstva, ki jih vlada proti draginji uporablja dobra ali slaba, tudi ne bomo v tem članku razpravljali, če ima in koliko ima vlada sploh resne volje, da bi draginjo omejila. Hočemo le pojasniti vzroke, ki so prisilili vlado, da je o tem vprašanju sploh razmišljati pričela. Jasno pa je, da ni storila tega iz človekoljublja, kajti kapitalisti imajo od tega profit, če niso človekoljubni, ta vlada je pa predstavnicica kapitalističnih interesov.

V bratomornem boju je zgubilo delavstvo toliko moči, da je pričel kapitalizem z ofenzivo. Ta ofenziva je v lanskem poletju že toliko napredovala, da so kapitalisti z gotovostjo računali, da bodo do letošnjega poletja zavzeli zadnjo delavsko postojanko. Zlasti so računali na to, da bodo v zgodnji letošnji pomladi izsilili odločilno bitko, ki bi imela popolnoma zloiniti delavski odpor.

Na to bitko so se skrbno pripravljali. S tem, da so trdovratno vzdrževali plače na isti višini, v klub temu, da je draginja stalno naraščala, so hoteli delavstvo gospodarsko tako izčrpati, da bo popolnoma odvisno od njihove milosti, in, da bo srečno, če bo sploh dobilo kakšnega zasluga.

Teh svojih načrtov pa niso pripravljali le na strokovnem polju, temveč so pridno izkoristili tudi svojo politično moč, ki jo imajo v državi zato, da delavstvo čim bolj oslabe. S tem, da so objavili »Obznanje« in uzakonili »zakon o zaščiti države« so le pritegnili silo države sebi v pomoč.

Vsak pameten človek, ki je vse te dogodke trezno zasledoval je videl silno nevarnost, ki je po točno zasnovanemu načrtu prihajala nad delavno ljudstvo.

Jasno je bilo, da bo delavstvo popolnoma poraženo, če še v zadnjem trenutku ne mobilizira svojih sil.

Tisti, ki smo vse to razumeli smo opozarjali vse na desni in na levi, naj vendar kaj ukrenejo za obrambo. Žalibog so bile vse naše besede zaman kajti na eni strani smo imeli zagrizene komuniste, ki niso delali družega kakor razbijali delavske organizacije, na drugi strani pa stari ne ki se v novi položaj niso mogli užitve, ter so v svoji starokopitni ozkosrčnosti preštevili — stare knofe.

Kdor bo ta položaj premislil bo tudi vedel, da nismo hoteli osebnega boja, ko smo na letošnjem strokovnem kongresu tako ostro nastopali.

Zavedali smo se, da je bil ta kongres zadnje sredstvo, ki naj delavstvu pokaže pretečo nevarnost.

V kakšnem stanju so se naše organizacije pred tem kongresom nahajale bo večina naših čitateljev sama dobro vedela. Duševnega vodstva organizacije sploh niso imele. Vse delo je bilo urejeno od danes na jutri. O kakem enotnem načrtu ali sploh o načrtu ni bilo govora. Zaradi ljubega miru je bilo nemogoče kritizirati, sploh se je vse utapljalo v duševni lenobi.

Jasno je bilo, da bodo take organizacije ob prvem trčenju ob nasprotnika poražene. Še bolj jasno je pa bilo, da bo oni, ki hoče to stanje zboljšati — moral pred vsem povedati kje so napake. Tudi to bo lahko vsakdo razumel, da tisti ljudje, ki so s svojo starokopitnostjo privedli organizacije v tako stanje niso bili več zmožni popeljati jih v odločilno bitko, katero je kapitalizem tako skrbno pripravljal. Zato so morali pasti, če niso padli vsi in če nekateri še vedno ovirajo razmah naših organizacij nismo temu krivi mi, temveč proletarijat sam, ki nam ni dal dovolj moči, da jih odstranimo.

Mi tega proletariatu ne očitamo. Zavedamo se, da najširša ljudska masa ni mogla takoj razumeti kaj mi hočemo. In če prištejemo še to, da so tudi starini storili vse kar so mogli, da proletarijat ne zve naših načrtov, potem je tudi razumljivo, da leži glavna krivda pač v tem, ker smo bili pred kratkim še vsi hlapci, pa se tega hlapčevskega duha nismo mogli takoj otresti.

Ko smo odhajali na ta kongres, smo se zavedali da je treba najprvo dvigniti bojni duh v naših organizacijah. Treba je bilo v naglici zbrati moči in orožja, ki ga organizacije niso imele.

Če pomislimo, da se s tistimi prispevki in s tako slabim aparatom, ki so ga organizacije imele ni mogoče bojevati je bilo razumljivo, da je treba to takoj zboljšati.

Treba je bilo energično povedati, da je treba prispevke dvigniti vsaj za toliko, da bo vsak član plačeval eno urni zaslužek svoji organizaciji. Ne zamerimo proletariatu, da tega ni takoj razumel, kajti še v živem spominu so nam govori starinov, ki so rekli »proletarijat tega ne zmore«. Marsikomu so se ravno pri teh debatah odprle oči, ko smo mi odgovarjali, da je to slabo štedenje če bo delavec na teden par kron organizaciji manj plačal in jo bo s tem tako oslabil, da bo potem pri dnevni plači zgubil mogoče 5 krat toliko, kakor bi znašal celoten tedenski prisrvek.

Ko smo na kongresu vsaj deloma prodrli s to parolo in smo vsaj nekatere organizacije delno oborožili je bilo treba hitro in odločno postopati, kajti kapitalizem je grabil že zadnje postojanke — to je delavske zaupnike po tovarnah, ki jih je neusmiljeno preganjal in metal na cesto.

Kdor ve kaj je delavski zaupnik v tovarni in kako svet je njegov poklic, ta se bo tudi zavedal, kakšno silno škodo bi delavstvo trpelo, če bi to postojanko zgubilo. Kapitalisti so računali, če zlomijo delavske zaupnike, se potem nihče ne bo tega mesta upal prevzeti in organizacije bodo razpadle. S tem bi pa padla tudi čisto zadnja postojanka.

Z mirno zavestjo lahko rečemo, da so bili že po vseh važnejših tovarnah zaupniki tako pritiskani ob zid, da so le še v nekaterih večjih tovarnah s silnim naporom vzdrževali odpor.

In ravno par dni pred kongresom smo dobili sporočilo, da so odpuščeni skoro vsi važnejši zaupniki pri Westnu, ki je poleg leseniške tovarne največja v Sloveniji in s tem v Jugoslaviji.

Treba je bilo udariti čim preje tem bolje, kajti vsak zamujen dan je pomenil povečanje kapitalistične moči.

Sreča je bila v tem, da je kovinarska organizacija že prej zlomila s starokopitnimi navadami in je že lansko jesen s tajnimi okrožnicami pozvala vse podružnice k mobilizaciji za spomladanske boje. Tako smo imeli vsaj eno organizacijo, ki je prešla k napadu in je s tem omogočila, da so v miru razvile svojo fronto. V silni 10 tedenski borbi je bil kapitalistični pohod vsaj delno ustavljen. Kar je pa najvažnejše je pa to, da se je v tej borbi zbudil tudi ostali proletarijat iz svojega sna v katerega je bil umetno zaziban.

Od takrat naprej se vrši borba nepretrgano. Organizacija za organizacijo je odkorakala na bojišče. Če pomislimo, da je kovinarska organizacija sedaj v Strojnih tovarnah že v tretji bitki v letošnjem letu potem bomo še le znali ceniti odpor, ki ga vrši naš proletarijat.

Kdor bo te vrstice pazno prečital bo vedel kakšna važnost je bila v tem, da prehitimo kapitaliste ter jih prisilimo, da v zadnjem momentu predrugačijo svoj načrt. Zbrati smo morali vse sile zato in čisto prav nam je prišla tudi rudarska stavka — le da je bila prekratka in premalo ostra. Če bi bili rudarji ostreje nastopili, bi bili razbremenili druge organizacije in sami bi imeli tudi bolji uspeh. Tudi železničarjev se nam ni posrečilo do sedaj spraviti v fronto. Sicer nismo nikoli računali, da bi tudi oni stavkali, njihova naloga naj bi bila v tem da moralno in materialno podpro ostale stroke. S tem bi

tudi svoje stališče olajšali, kajti zmagoviti proletariat bi tudi nanje ne pozabil takrat, ko bi bilo treba povedati vladi, da so njihove plače premajhne.

Kar še ni, se še lahko zgodi in razmere zadnje čase nam obljubljajo, da bodo tudi ti dve stroki prej ali slej premagali svojo bolezen in prišle v skupno fronto Strokovne komisije.

Za nas je važno, da se zavedamo v koliko se je položaj zadnje čase predruščil, da bomo tudi novi položaj znali izrabit v prid delavnega ljudstva.

Nihče naj si seveda ne domišlja, da je kapitalizem premagan. Ne, Z ostrim odporom smo le ustvarili njegov pohod vendar bo iskal takoj druge smeri za svoj razmah. Naš trdovraten odpor ga je le podučil, da v tej smeri ne more več dalje, zato se bo skušal na drug način okoristiti. In naša naloga je, da se ne ukoristi na naš račun.

Za enkrat je skoro vse javno mnenje na naši strani in kapitalisti so prisiljeni svojo smer predruščiti. Zato je pričela vlada trobit v svoj »socialni« rog, da pomiri razburkane množice. Tudi glede pobijanja draginje je vlada ukrenila nekaj

Zganili so se.

Zganili so se, sicer jako pozno so se zganili, tako pozno, da bo rešitev zelo težavna. Dne 6. oktobra t. l. se je vršil protestni shod radi razpadanja naših državnih železnic. Zapisali smo besedo razpadanje! To pa, ker se v resnici nahaja ves naš železniški promet v polnem razsulu in to dejstvo nam potrjuje, da je treba na odgovorno mesta drugih mož, ki imajo razum za organiziranje železniškega obrata, ki bodo strokovnjaki, bodisi v kurilnici ali pa na progi in takih ljudi je treba poiskati, če nočemo, da ne bodo lepega dne podjetniki tovarne zaprli in delavstvo na milost in nemilost na cesto postavili!

Strokovni komisiji prihajajo neprestano protestna pisma iz raznih krajev od naših strokovnih organizacij radi skrajno malomarnih razmer v železniškem prometu in načinu poslovanja carinarnic.

Naš list nima naloge in tudi prostora ne, da bi pisarili v njem o carinarnah in pa o železniškem prometu. Naš list je strokovno glasilo organiziranega delavstva in ima več kot preveč drugih delavstva tičočih se zadev, s katerimi se mora baviti, radi tega smo molčali, ker pa zadnje čase razmere na železnicah in pa carinarne vedno bolj in bolj ogrožajo poslovanje industrije in s tem tudi obstoj delavstva, zato smo primorani spregovoriti odločno besedo proti nezmožni upravi naših železnic.

Gospodje odgovorni faktorji, Ali Vas ni nič strah, če se bodo vsled Vaše malomarnosti pojavile na cesti brezposelne trume delavstva?

Zborovanje 6. t. m. je ugotovilo, da je tovorni promet na železnicah iz Slovenije preko Zagreba — Siska in Pragerskega dejansko že ukinjen, in da ni izgleda zaboljšanje položaja. Tako ukinjenje pomeni veliko nesrečo za gospodarsko življenje, posebno pa za nas Slovenijo, ki je glede prehrane pasivna dežela. Ravno Slovenija je navezana najbolj na uvoz prehrane in na izvoz industrijskih izdelkov.

Če pošljejo iz Berlina tovarni voz v Jugoslavijo, rabi tri dni do Jesenic, iz Je-

ukrepov, ki niso ravno najboljši, vendar je na primer s tem, da je naložila na izvoz žita carino in jo na uvoz odpravila doseglja, da so cene žitu nekoliko padle.

Ne trdimo, da je to dobra rešitev tega vprašanja, trdimo pa, da je še to vlada storila za to ker je bila v to prisiljena.

Na delavskih organizacijah pa je sedaj ležeče kako se bodo stvari razvijale naprej. Če smo ugotovili, da se naše stanje ne poslabšuje kakor se je stalno od l. 1920 dalje, tako po drugi strani še ni rečeno da bo tako tudi ostalo, če bomo držali roke križem.

Naš boj se ne sme niti za moment ustaviti. Če pa nastane tu in tam kako premirje je pa treba ta čas skrbno izrabit zato da si zboljšamo organizacijo, da zberemo materialnih sredstev, in da si zboljšamo aparat.

Ker je najhujša doba prestana, kapitalističen pohod zavržen zato je treba gledati, da pridobimo počasi nazaj ono stanje, ki smo ga imeli leta 1919. in seveda še več.

Za to je pa treba da ostanemo mobilizirani.

senic do Zagreba pa tri mesece! Kje je možna tu kalkulacija industrijalca, ko je med tem časom nemška marka že desetkrat padla in so druge valute že dvajsetkrat svojo vrednost spremenile. Vemo, da pride vsak podjetnik na svoj račun, naj bo tako ali tako, ali te težkoče v kalkulaciji nosi predvsem delavec v obliki premajhne plače in konzument, ki mora plačati blago toliko dražje.

Na postajah Južne železnice je nato-vorjenih 2175 vagonov, od teh samo v Mariboru 1003, nekateri vagoni stoje tam že od meseca maja! Po gorenjski in dolenski progi stoji na stotine vagonov po stranskih tirih itd.

Ali je to narodno gospodarstvo? In kje tiči vzrok temu?

Star pregovor pravi: prazen žakel ne stoji pokonci! In naši železničarji se morajo tudi večkrat vnesti, ker imajo prazne želodce!

Tukaj tedaj tiči tisto zlo, ki ovira železniški promet! Drugo enako zlo je, ker gospod železniški minister menda ne ve, da so lokomotive duša železnice, in da je treba nanje gledati, kakor gleda dobri kristjan — na svojo dušo. Nemci iz svoje reparacijske postavke nam lahko še toliko lokomotiv pošljejo, vsekakor pa tudi Nemci še niso iznašli take lokomotive, ki bi vozila brez personala, brez izvežbanega osebja. V Zagrebu, to je v mestu, kjer se nahaja direkcija, so po krivdi višjih gospodov zažgali v enem samem tednu kar štiri lokomotive. V kateri državi se še kaj takega pripeti?

Da zganili so se, kakor pa rečeno: industrijska kapitalistična organizacija se je zganila sicer malo pozno, vendar pa, če se napravi na naših državnih železnicah energična in nujna remedura tedaj ne bo še prepozno!

Predvsem je treba:

1. Da se takoj poskrbi za primerne življenske pogoje železniškega osebja. Nemudoma se morajo regulirati njih denarni prejemki. Obenem se mora započeti smotrna akcija za nastavitev teh nameščencev in njih rodbin v dobra in zdrava stanovanja.

Nujno je potrebna tudi nova enotna pragmatika. Predvsem pa na odgovorna mesta strokovnjake in ne protežirance!

Gospodje, bodite uverjeni, da ako tega nujno ne poskrbite, se Vam bode še tudi »simplom ekspres« ustavil!

Ženstvo in mladina.

Delovanje naših organizacij je bilo do sedaj silno enostransko. Ženstvo in mladina v njih ni našla one zaslombe, ki jo vsekakor zasluži. Seveda ni iskati vzroka v tem, da bi organizacije ne imele volje rešiti ta življensko važna vprašanja, temveč je glavni vzrok v tem, da so še svoje moške člane mnogokrat zanemarjale, ker jim je delo rastlo čez glavo.

Treba je pa tudi povedati da bi organizacije tudi za ženstvo in mladino več storile, ko bi se te tudi same nekoliko več brigale za svojo usodo.

Uredništvo našega lista se stalno trudi, da bi dobilo tudi iz ženskih in mladinskih vrst sodelavcev, žalibog se mu to dosedaj še ni posrečilo.

Skoro vse nastavljenke pri naših centralah so bile že večkrat naprošene, naj se za žensko vprašanje nekoliko bolj zanimajo in naj nam pošljejo člankov in predlogov kako naj se to vprašanje reši. Ugotoviti pa moramo, da se niti ena do sedaj temu vabilu ni odzvala, če ravno bi bila sveta dolžnost vseh, ki so nekoliko bolj izobražene, da s to svojo izobrazbo pomagajo onim svojim tovarišicam, ki niso imele sreče obiskovati šole.

Če bi one vedele kako trpi ženstvo po tovarnah, kako hirajo pri delu, ki je med 100 slučajih najmanj 90 takih, da opravljajo dela ki so zanje pretežka. Če bi videli gorje tistih delavk-mater, ki so prisiljene iskati zaslužka v tovarnah, pa morajo zanemarjati svoje otročiče, potem ne bi izšla nobena številka našega lista, v kateri bi ne bilo člankov, ki bi obravnavali te krivice.

Socializem uči, da se bo delavstvo osvobodilo le z lastno močjo. Ta izrek velja tudi za ženstvo.

Najprvo morajo same pričeti z delom za svojo rešitev potem bodo pa kmalu našle plemenitih ljudi, ki bodo pomagali.

Mi smo radi pripravljeni pomagati. Pripravljeni smo delovati za rešitev žena izpod kapitalistične pete. Tudi našim članom smo pripravljene povedati da ni dober socialist oni ki se bori za svoj osemurni delavnik, svojo ženo pa priganja, da dela doma po 14 ali 16 ur.

Prepričani smo tudi, da naše besede ne bodo zastoni, kajti naši člani imajo dovolj morale, da ne bodo hoteli delati nikomur krivice, kakor ne puste, da bi se njim godila.

V naših organizacijah imamo organiziranih lepo število žena. Treba je da se te pričnejo bolj gibati pa jim bodo moški tovariši radi pomagali pri izvojevanju njihovih pravic. Tudi v odbore bodo dobile večje zastopstvo kakor ga imajo sedaj, če bodo dokazale, da tud one razumejo delo organizacije.

Žensko vprašanje bo treba pričeti reševati tako, kakor uči socializem. Žene bodo morale pomagati svojim možem, bratom in očetom izvojevati take plače da bodo toliko zaslužili da bodo svoje žene hčere ali sestre lahko zdržavali doma, kjer naj opravljajo domača dela za katera so ustvarjene.

Žene in mladina zdramite se!

Postopanje pri obrtnih sodiščih.

Za postopanje pri obrtnih sodiščih veljajo predpisi civilnopravnega reda, ki se tičejo postopka pred okrajno sodnijo v malenkostnih zadevah. Za razpravljanje in razsojanje sporov v obrtnih zadevah je izključeno pristojno tisto obrtno sodišče, v čigar okrožju se nahaja obrtna delavnica ali v čigar okrožju spadajo osebe, za katere je obrtno sodišče pristojno, opravljati delo, ali kjer se jim mora izplačevati mezda. Obrtno sodišče mora uradoma paziti na svojo pristojnost.

Če je redno sodišče pravomočno izreklo da je pristojno za kako sporno stvar obrtno sodišče, tedaj je ta odločba vezana za krajevno obrtno sodišče, pri katerem se potem pravna zadeva sproži. Če pa je obrtno sodišče pravomočno izreklo stvarno pristojnost rednih sodišč, so ta vezana na odločbo obrtnega sodišča.

Stranke se dajo lahko zastopati po sorodnikih, poslovodjih ali uslužbenih kot pooblaščenih. Dopustno je tudi zastopanje po stanovskih tovariših, če se verjetno izkaže, da stranka sama ne more priti ali se sama zastopati v svojih zadevah.

Prvi narok se navadno razpiše na enega prvih treh dni po vložitvi tožbe.

Obrtno sodišče po potrebi ustanovi določene dneve in ure ter jih objavi, da tožnik z nasprotnikom lahko pride brez poziva, in začeta o sporu razpravljati.

Prvi narok se lahko vrši pred predsednikom obrtnega sodišča samim. Takrat se lahko sklene poravnava se ugovarja nedopustnost pravne poti, nepristojnost sodišča, pravomočna razsojena stvar ali pa da pravda, ki se hoče začeti, že teče. O teh ugovorih se takoj razsodi. Pri prvem naroku se tudi lahko izda sodba vsled priznanja, odpovedi ali vsled neudeležbe.

Stranke se sporazumno lahko odpovedo prisotnosti prisodnikov tako da predsednik sam razpravlja v glavni stvari in takoj sodi. V vseh drugih primerih pa se odkažejo pravne stvari, ki niso bile rešene pri prvem naroku na obrtno sodišče.

Če se je vršil prvi narok brez prisodnikov, poroča predsednik početkom razprave pred obrtno sodnijo o posledicah prvega naroka. Pri razpravah pred obrtnim sodiščem imajo prisodniki pravico, strankam, pričam in izvedencem staviti vprašanja.

V spornih zadevah do 100 K odloča obrtno sodišče končno in je proti sodbi le priziv iz ničnostnih razlogov § 477. opr. mogoč. O prizivu razsoja sodni dvor prve stopnje, v čigar okrožju ima obrtno sodišče svoj sedež. Pri prizivnih razpravah ali pri sestavi priziva ni treba da bi sodelovali advokati.

V spornih zadevah radi višjih zneskov se odločba obrtnega sodišča lahko izpodbija s prizivom. Ta priziv se mora tekom 14 dni po dostavi pismene sodbe, oziroma 14 dni po razglasitvi sodbe, ako sta bili stranki navzoči, dati na zapisnik ali pa pismeno vložiti. Pri prizivnem postopanju ni zapovedano da morajo biti stranke zastopane po odvetnikih; pripravljalnih spisov tudi ni treba vlagati.

O prizivu razsoja sodni dvor v prisotnosti dveh obrtnih prisodnikov končno veljavno.

Ničnostna tožba ali tožba za obnovitev je v postopanju pri obrtnih sodiščih izključena.

Rekurz, v kolikor je dopusten pri obrtnem sodišču, gre na sodni dvor.

Na podlagi pravomočnih sodb obrtnega sodišča ali poravnav sklenjenih pred njim, se lahko vodi **izvržba**: obrtno sodišče strankam na zahtevo v ta namen potrdi pravomčnost sodbe.

Izvržba se zaprosi pri okrajni sodniji, v katere okrožju ima dolžnik svojo splošno sodno pristojnost; če pa te ni, pa pri okrajni sodniji, v čije okrožju ima obrtna sodnija svoj sedež.

Odločbe razsodišč obrtnih zadrug v sporih, ki spadajo pod stvarno pristojnost obrtnih sodišč, se morajo izpodbijati le pri tistem obrtnem sodišču, kjer se nahaja sedež zadruge.

Na prošnjo deželne gosposke je obrtno sodišče dolžno oddajati mnenja o obrtnih vprašanjih. V to svrhu se lahko napravijo pri obrtnem sodišču posebni odseki. Ti odseki morajo biti sestavljeni po enakem številu iz obeh zborov. Predseduje predsednik obrtnega sodišča. Obrtno sodišče je pa tudi opravičeno, staviti deželni gosposki predloge v obrtnih vprašanjih.

V sporih, ki izvirajo iz delovnega, učnega in meznega razmerja med imejitelji obrti in njih delavci, in med delavci samimi, so pristojna obrtna sodišča brez ozira na vrednost spornega predmeta, ako za dotične zadeve ni pristojno okrajno sodišče.

Obrtna sodišča smejo le tiste sodne naloge sprejemati, ki so v zvezi s pravnim sporom, tekočim pri obrtnem sodišču. (Konec prih.)

Razno.

Osrednja knjižnica »Svobode«, Ljubljana, Židovska ulica 1, I. nadstropje, je odprta vsak delavnik od 5. do 7. zvečer in vsako nedeljo ter praznik od 10. do 12. dopoldne. Vse sodruge opozarjamo, da pridno posečajo svojo knjižnico, ki jim nudi vse najboljše knjige, tako slovenske kakor tudi nemške. Posebno opozarjamo vse posetnike knjižnice še na zelo bogat znanstveni in poučni oddelek knjižnice.

Razvoj zadrugištva v Čehoslovaški republiki. Da se je zadrugištvo v Čehoslovaški republiki v zadnjih letih jako pomnožilo nam dokazujejo številke, ki so narastle od leta 1914 do danes. Število konzumnih zadrug je znašalo leta 1914 920 danes 1639, število stavbenih zadrug je narastlo od 375 na 992, tudi obrtne zadruge so znatno napredovale od 500 na 1446, gospodarskih zadrug z deželnimi pridelki je bilo leta 1914 samo 1179 medtem ko jih je danes 1796. Kakor to statistični urad objavlja, se to nanaša samo na Češko, Moravsko in Šlezijo.

Iz organizacij.

KOVINARSKA STROKA.

Stavka kovinarjev v Ljubljani.

Dne 5. t. m. so stopili livarji, strugarji in modelni mizarji Strojnih tovarn in livaren v Ljubljani v stavko. Stavko so povzročili zastopniki podjetja s tem, da so odklonili izplačati diferenco 15% na temeljne plače, od 1. septembra t. l. S tem, da je podjetje odločno stalo na stališču, da pravične delavske zahteve ne ugodijo se je obojestransko odpovedala sedanja kolektivna pogodba, s čimer se je spor še bolj poostiril in delavci so sklenili, da predložijo svoje predloge za novo kolektivno pogodbo. Sklenili so tudi, da bodo **boj vodili do skrajnosti**.

Največja krivda je pa to, da vodstvo tovarne ne uredi akordne nastavke, ki bi odgovarjali času. V teh tovarnah imajo namreč za vsakega posameznega delavca posebne akordne nastavke, mesto za vsako posamezno delo. Zdi se nam, da ves upravni kader uradnikov in inženirjev ni zmožen fiksirati akordne nastavke in čakajo, da jih bodo uredili delavci sami. Značilno pri tem je to, da niti eden inozemski delavec ne ostane v teh tovarnah, kljub temu, da jih je prišlo že nad 300 raznih narodnosti.

V zadnjem času so šli tem tovarnam na lim češki kovinarji narodni socialisti, ki so si naše delavce predstavljali tako, da še stružnice (Drehbank) ne poznajo, prišlo jih je pred mesecem 30 v tovarne, od katerih je pa bilo ob začetku stavke zaposlenih samo še 6.

Vodstvu tovarn drugega ne bo preostalo, kakor da ugotovi zahtevam stavkojočih, če je vodstvu kaj ležeče na tem, da zopet upostavi obrat.

Opozarjamo vse kovinarje, naj ne potujejo v Ljubljano.

Karlovac. Kovinarji v Karlovcu so v meznem boju, na kar opozarjamo vse kovinarje da ne potujejo v Karlovac.

ŽIVILSKA STROKA.

XII. redna centralna seja osrednjega društva živilskih delavcev se bo vršila dne 17. t. m. točno ob 6. uri zvečer v prostorih društvene pisarne. Posebna vabila ne bodemo razpošiljali. Udeležitev centralnih odbornikov je dolžnost.

Internacionalni kongres pekovskih pomočnikov v Kölnu. Kakor smo že poročali, se vrši dne 14. in 15. t. m. internacionalni kongres pekovskih pomočnikov odnosno živilskih organizacij, v katerih so včlanjeni pekovski pomočniki, v Kölnu (Nemčija). Najvažnejša točka dnevnega reda je vprašanje odprave nočnega dela v pekarijah v vseh državah.

Jugoslovanske pekovske pomočnike zastopa na tem kongresu sodrug Alojz Leskošek iz Celja. Savezi živilske stroke Belgrad, Sarajevo in Zagreb so se zedinili, da zastopa vse pekovske pomočnike Jugoslavije sodrug Leskošek, in so mu dali potrebno pooblastilo.

Tako vidimo, da odprava nočnega dela v pekarijah ni malenkostna stvar, kakor si to nekateri, zlasti pa tudi vodilni krogi zamišljujejo in da bo potreba precej skupnega energičnega nastopa, da odpravimo to zlo. Doba »cunpfov« je vendarle, v XX. stoletju, morala zginiti. Kdor ne pozna zgodovino pekovskega suženjstva, si seveda ne more zamisliti, da tudi ta pekovska bolečina ni puhla fraza, marveč zelo nujno in vitalno vprašanje.

Za odpravo nočnega dela se bodo morale zavezati vse organizacije, ker nepobitno je, da je to internacionalno vprašanje.

Res je, da nas je malo, seveda dobro organiziranih, toda kljub temu bi se moralo najti način, kako odpraviti nočno delo.

To vprašanje je zakonodajno vprašanje in bo potreba, še prej, kot se uredi odnosno odobri pravilnik k zakonu o zaščiti delavstva, izsiliti da se potom pravilnika popravijo napake, storjene z čl. 19. in 126. istega zakona. O tem bomo še spregovorili. Do tega časa pa, je dolžnost vsakega pekovskega pomočnika, da prepriča vsakega bližnjega, kaj pomeni nočno delo in kakšne posledice so za pekovskega pomočnika in konzumenta, ki **ku-puje kruh**.

V koliko smo slabi, potrebujemo pomoči, in te nam ne sme nikdo odrekati.

Pekovski pomočniki, upirajte se vsakemu nočnemu delu!

USNJARSKA STROKA.

Čevljarski pomočniki v Ljubljani in okolici se nahajajo v mezdnem gibanju. Dokler mezdno gibanje ni končano, naj nihče ne potuje v Ljubljano.

LESNA STROKA.

Izredni občni zbor ljubljanske podružnice Osrednjega društva lesnih delavcev se je vršil v nedeljo dne 8. okt. t. l. dop. v prostorih Mesnega doma. Občni zbor je otvoril predsednik sodr. Fr. Skuk, ter podal načelstveno poročilo. V svojem govoru je spodbujal člane k intenzivnemu delu. Sodr. Ivan Tomc, je podal tajniško poročilo, ki se je zadovoljivo vzelo na znanje, isto velja tudi za blagajniško poročilo. V ime nadzorstva sta izjavila sodr. Šušteršič in sodr. Osterman da je bilo poslovanje sedanjega odbora v redu, ter predlagala za stari odbor absolutorij, ki je bil soglasno sprejet. V novi odbor so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Jaka Dermastija, predsednik, I. Breskar, podpredsednik, O. Vabič, tajnik, Pane Iglič, blagajnik, Anton Šušteršič, blag. namestnik, sodrugi Blažević, Jančer in Belzaj kot odborniki, sodrugi Hribar, Pogarčar, Brandstetter pa njih namestniki. V nadzorstvo, sodrugi Virand, Gorišek in Osterman — njih namestniki Bizovičar, Rupnik in Gregorič. Glede prispevkov je bil sprejet predlog, da se povišajo od 3½ Din na 6 Din. Odbor.

OBJAVE IN ZAHVALE.

Podpisani se zahvaljujem vsem onim, ki so mi darovali nabrani znesek 666 K v času moje dolgotrajne bolezni.

Franc Arnšnik, Liboje.

Podpisani se najiskreneje zahvaljujem Osrednjemu društvu lesnih delavcev v Ljubljani za dano mi podporo v znesku 500 kron.

Ivan Prauhart, Mislinje.

Tedenski pregled.

Ljubljana, 10. oktobra 1922.

Pohlep po čimvečji politični moči in gospodarska samopašnost sta bili gonili angleška zunanje politike. Ker je bila politika spretna in je znala zakrivati svoje pogrške, je slovela Anglija kot najboljša kolonizacijska država, obenem pa tudi kot najbolj kulturna sila glede postopanja s kolonisti. V resnici stvar ni bila tako idealno izborna, ker tuji angleški kapital je drl domačine in jim prepuščal le skrajna sredstva, potrebna za življenje. Z vojaško silo se je Angležem vedno posrečilo uničiti vsako gibanje in v kalu. Ko pa je izbruhnil svetovni požar, je posegla Anglija po zadnjem, kar je mogla vzeti — po živem mesu — in jela voziti v Evropo kolonizacijske čete, tedaj je med kolonizirani skipelo. Na podlagi izkušenj, ki so jih pridobili po evropskih bojih, so se jeli organizirati. Stvar ni ostala tajna Angležem, ki so zopet hoteli udušiti gibanje s silo. Angleška vlada je vrgla v temnice vse učitelje in uvedla med domačine grozovito strahovlado. No, to ni pomagalo. Modrejši angleški politiki so skušali izvojevati za kolonije več politične samostojnosti. Ni pomagalo. Glasni protesti iz Egipta, južne Afrike, Indije, Avstralije itd. so izzveneli v enem zvoku: Ne pustimo, da bi se naša kri prelivala v interese tujega in nemoralnega kapitalizma! Naše čete ne pojdejo nikdar več v Evropo, da bi služile svojim krvnikom! Praktično se je ta protest uveljavil povodom turško-grškega spora, ko so vse kolonije izjavile, da ne

pošljejo v Evropo niti moža, češ, Anglija naj svoje zadeve v Evropi uredi sama. Mogoče je prav to rešilo Turke, da niso po njih padli Angleži, ki so sicer že zaprli Bospor s svojimi vojnimi ladjami.

Med Rusijo in Japonsko je prišlo do sporazuma glede najzgodnejših točk v Aziji. Državi sta sklenili pogodbo, po kateri je Japonska obvezana, da konec tega meseca izprazni Vladivostok. Ta nesrečna zemlja je popila že toliko človeške krvi, da ji bo končna ureditev razmer gotovo nad vse.

V turško-grškem sporu se je Anglija umaknila, Grška pa popolnoma pogorela. Grški vojni minister je bil celo toliko naiven, da je pozivljaj grške moče in mladeniče, naj se prostovoljno javijo v vojno službovanje. Ker so pa ti videli, kako so jih dobile po grbi redne čete, jih je minilo veselje po vojevanju in vsa akcija je zaspala. Grška je izjavila, da izroči Trakijo Turki. Deželo izpraznijo Grki stopnjevale, isto tako jo zasedajo turške čete in se uvede turška civilna uprava. Nad vsem mora biti seveda kontrola zveze narodov, kakor zahteva antanta. V ospredje je stopilo vprašanje Carigrada. Na Carigradu so interesirane vse ob Črnem morju in sploh v bližini ležeče države: Rusija, Jugoslavija, Bolgarija, Grška, da seveda ne zamočimo Turčije. Stvar je za sedaj še problematična in mnogo uvidevnosti ter dalekovidnosti bo treba, da se spor reši brez prelivanja krvi.

Konferenca v Mudaniji, ki se je vsled prevelikih turških zahtev in grške nepopustljivosti prekinila, se je zopet obnovila. Angleški vrhovni komisar na Bližnjem vzhodu je dobil iz Londona navodilo, naj pogajanja nadaljuje. Takoj prvi razgovori so imeli uspeh za Turke, Grki popuščajo. S tem, da postane Turčija zopet neposredna sosedja Jugoslavije, nastane položaj, na katerega gre naša diplomacija z vso skrbjo. Ali mu bo kos, se po njenem dosedanem delovanju ne da reči. Jugoslovanska vlada je izjavila grški vladi, da ji v tem težkem položaju ne bo delala težkoč in se ne bo okoriščala na rovaš Grške, vendar bi bilo umestno, da se naša vlada poruga za zvezo Jugoslavije z Egejskim morjem preko Soluna, da se ne spozabi kaka antantna družba, ki prevzame izkoriščanje dotičnih oze melj. Seveda to potom prijateljskega dogovora.

Mogočni gospodarski razmah, ki ga niso mogli zavreti niti nasprotstva med Bavarsko in Prusijo s svojim monarhističnim ozadjem, niti neštevilne stavke itd., je omogočil, da je Nemčija reparacijski komisiji izplačala že nad 10 milijard mark vojne odškodnine. Od stvarnih dobav je dobila tudi Jugoslavija precejšnje število lokomotiv, železniških vagonov in kemikalij, predvsem anilina, solifra itd.

Zadnji tedni so jako bogati na stavekah. Sicer je to zelo dvomljivo bogastvo, a gospodarski položaj je tak, da se stavekam ni možno izogniti. Čim jeni ena, izbruhne druga. V borbi za samoohranitev poseže pač vsak po skrajnih sredstvih. V Franciji so stavkali mornarji. Stavka je bila posebno ostra v pristaniškem mestu Bordeaux (Bordo). — Resnejša pa je stavka v ostrovsko-kovinarskem premogovnem okrožju. Rudarji sicer oskrbujejo delo v vseh podjetjih, ki so nujno potrebna, sicer pa počivajo in prete vstrajati do skrajnosti. Na Poljskem pa stavkajo telefonisti in stavci. Telefonisti pripuščajo le uradne in novinarske pogovore, vse drugo stoji. Stavci pa sploh počivajo. V Varšavi bo od danes dalje izhajal samo en list, ki bo pa služil izključno poročevanju. Zima se bliža in neprestane stavke so jasen dokument nevzdržnega stanja delavskega stanu in oster protest proti obstoječemu družabnemu redu.

V Benetkah sta se danes sestala čehoslovanski zunanji minister Dr. Beneš in italijanski minister zunanjih poslov Schanzer, ki bosta razpravljala o italijanski politiki v kolikor se tiče Srednje Evrope. Italijanska vlada hoče baje revidirati svojo politiko napram mali antanti pri čemer je prizadeva tudi Jugoslavija. Pred vsem

bosta imenovana državnik seveda govorita o odnosih med čehoslovaško in Italijo. Italija bi vsekakor rada gospodarsko in trgovsko uživala Trst. To hoče doseči s pomočjo čehoslovaške. Če se bo posrečilo Italiji z ozirom na fašistovsko strahovlado pregovoriti čehoslovaško k dobrim odnosom je dvomljivo.

Politično življenje v Beogradu se pričinja. Vendar se giblje le bolj med strankami. O delu narodne skupščine še ni ničesar slišati, delo v zakonodajnem odboru se pa omajuje na malenkosti.

Danes je bilo otvoreno glavno zborovanje glavnega odbora demokratske stranke. Oči vseh se sedaj upirajo v Davidoviča, ki skuša rešiti položaj. Videti je, da se šance Pribičeviću slabšajo.

Silno senzacijo je vzbudil v politični javnosti poskus demokratskega poslanca Agnjevniča, da pripravi Radiča za sodelovanje v beograjskem parlamentu. Doslej je šlo vse po sreči in Radič se je izjavil, da se udeleži proslave kumanovske zmage, na to pa svečanosti osvoboditve in zedinjenja čehoslovaške države, ki se bo vršila v Pragi. To je uvod k novemu političnemu nastopanju Radiča. Govori se že o novih političnih kombinacijah, možno je sodelovanje med demokracijo, Radičevci in delom radikalcev.

V Sloveniji se bje v demokratski stranki srdit boj, med mladino in starino, od katerih je že več vodilnih mož (Dr. Triller, Dr. Ravnikar) izstopilo iz stranke.

Vsem naročnikom „Delavca“!

Z ozirom na to, da se še vedno dogajajo slučajji da, naročniki oziroma zaupniki posameznih podružnic ne reklamirajo pravilno nesprijetih števil »Delavca«, podajamo naslednji obrazec, na podlagi katerega se ima vobče vsaka nedospela številka takoj reklamirati.

Prva stran.

Reklamacija!

Brez znamke!
Kot reklamacija
poštne prost!

Upravništvo „Delavca“

Ljubljana
Belcnburgova ul. 6/II.

Reklamacija.

„Delavca“ št. .... z dne .....

nisem prejel (prejel premalo izv.).

Ime: .....

kraj: .....

pošta: .....

V ..... dne ..... 192.....

Podpis.

Druga str.

Reklamacija se lahko napiše na navadni karton ali kaj sličnega. Opozorjamo, da samo na take reklamacije se je mogoče ozirati, vse druge niso veljavne.

Uprava »Delavca«.

V imenu Strok, komisije (P. odb. QDSJ.).

Izdajatelj: France Svetek.

Odgovorni urednik:

Ivo Meznarič.